

Aan de Commissie LNV van de Tweede Kamer

De Bilt, 6 december 2021

Betreft: Nationaal Strategisch Plan (GLB)

Transitiecoalitie Voedsel zet kritische kanttekeningen bij NSP:

Gemiste kans voor versnellen van de transitie in de landbouw

Geachte leden van de Commissie LNV,

“Het nieuwe Europese Landbouwbeleid (GLB) richt zich op het ondersteunen van boeren die actief bijdragen aan de gewenste transitie van de landbouw”. Dat zegt het Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor de Nederlandse besteding van ca € 800 miljoen per jaar die Europa voor onze landbouw ter beschikking stelt. De Transitiecoalitie Voedsel is verheugd dat boeren die meer willen doen voor klimaat, natuur of milieu met dit plan een grotere beloning voor hun inspanningen gaan krijgen. Wij vinden het erg belangrijk dat boeren die aan de omslag willen bijdragen daarvoor goed worden beloond.

Maar het nationale beleid pakt hierop onvoldoende door en de ambities en de voorwaarden om voor steun in aanmerking te komen zijn in onze ogen te laag. Ondanks alle mooie voornemens zal het plan dat door het ministerie van LNV mede namens de provincies en de waterschappen aan het parlement is aangeboden dus niet tot een daadwerkelijke transitie in de landbouw leiden. Het blijft onduidelijk hoeveel broeikasgassen nu bespaard worden met dit NSP. En door het ontbreken van concrete tussendoelen voor 2025 is het ook lastig om te evalueren of die doelen nu gehaald worden.

Voor een verduurzaming van de landbouw is het ook nodig dat toeleveranciers, de voedselindustrie en supermarkten hun verantwoordelijkheid nemen. De overheid moet hen daar krachtiger op aanspreken. Daarbij past ook een overheid die de consumptie van meer plantaardig, onbewerkt en biologisch voedsel opneemt in haar fiscaal beleid, in het beleid op het gebied van kennis, onderzoek en innovatie en bij de inkoop van cateringdiensten.

Conditionaliteit

Om in aanmerking te komen voor een inkomenstoeslag uit de EU gelden moeten boeren voldoen aan een aantal voorwaarden, ‘conditionaliteit’ genoemd. Volgens de Europese Commissie moet die conditionaliteit duurzame landbouw bevorderen en krijgen boeren alleen steun als ze voldoen aan basisnormen van klimaat, biodiversiteit en waterkwaliteit. Maar Nederland wil niet strenger zijn dan de minimumeisen van de EU, terwijl de milieuproblemen van Nederland veel groter

zijn dan in de rest van Europa. Volgens de Europese verordening moeten die eisen leiden tot een verbetering van de biodiversiteit of klimaat. Maar zoals Nederland het nu invult is het zeer de vraag of daardoor een verbetering plaatsvindt.

Dat blijkt o.a. uit de uitspraken over de veenweidegebieden. In het Klimaatakkoord wordt gesteld dat een verhoging van het waterpeil in die gebieden wenselijk is, maar in het NSP wordt een heel vrijblijvende aanpak gekozen. Dat wordt samen met waterschappen en provincies nog jarenlang polderen waardoor er voorlopig weinig klimaatwinst te verwachten valt. Een ander voorbeeld is het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Terwijl Europa streeft naar een sterk verminderd gebruik daarvan, laat Nederland een kans liggen om de subsidies te gebruiken als hefboom voor minder gebruik van bestrijdingsmiddelen. Intensieve teelten, zoals om het andere jaar zetmeelaardappelen telen, blijven gewoon mogelijk. De mogelijkheid om strengere voorwaarden te stellen aan vruchtwisseling wordt niet opgenomen.

Om te zorgen dat het GLB een grotere bijdrage levert aan milieu en klimaat hebben het Europees Parlement en de Raad besloten om het budget voor het GLB op peil te houden. Lidstaten zijn verplicht om 25 % te besteden aan de zgn. ecoregelingen, waarbij boeren afspraken kunnen maken over een andere bedrijfsvoering die meer gericht is op biodiversiteit of klimaat. Maar die regelingen zijn vrijwillig, waardoor het niet zeker is of daardoor bepaalde doelen gerealiseerd worden. Ook worden sommige bestaande activiteiten zoals de teelt van gras of graan onder de noemer van ecoregelingen financieel gesteund. Zonder dat er eisen gesteld worden aan het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Op deze manier wordt geen extra bijdrage geleverd aan milieudoelen.

Inkomens

De Transitiecoalitie Voedsel vindt dat in het NSP boeren met veel hectaren en grote vermogens teveel worden beloond. In het NSP worden selectief uitspraken gedaan over de inkomensvorming in de landbouw ("Ondanks het belang van voedselproductie, is het inkomen van boeren ongeveer 40% lager dan andere sectoren"). Dat is een ander geluid dan van de Algemene Rekenkamer in haar rapport over de GLB subsidies: "Aanzienlijk deel inkomenssteun EU naar Nederlandse boeren met 2 keer modaal of meer" (1)

Je kan aan burgers toch niet uitleggen dat er publiek geld naar boeren gaat die gemiddeld al een vermogen hebben van drie miljoen? Zonder dat daar adequate voorwaarden tegenover staan. Volgens de Europese verordening moet Nederland in haar strategisch plan (NSP) zorgen voor een herverdeling van grote bedrijven naar kleine bedrijven (voor 10% van het budget). Het ministerie van LNV voelt daar eigenlijk niets voor, onder het mom dat er weinig inkomensverschillen bestaan. Maar volgens het genoemde onderzoek van de Algemene Rekenkamer zijn die verschillen er wel degelijk. In het NSP wordt een

(arbitraire) grens aangehouden van 60 ha. Bedrijven die groter zijn dan 60 ha krijgen wat minder inkomenssteun. En bedrijven die kleiner zijn, krijgen wat meer. Uit de SWOT analyse blijkt dat grotere bedrijven toch al het meeste verdienen. En relatief veel inkomenssteun krijgen, omdat de steun afhankelijk is van het aantal ha. Daarom zou het rechtvaardiger zijn om de grens te verlagen naar 40 ha wat meer aansluit bij de gemiddelde bedrijfsgrootte van de melkveehouderij in Nederland.

Uit onderzoek van de WUR blijkt dat de inkomensachteruitgang bij de veehouderij beperkt is. Gelet op de inkomensachteruitgang bij de akkerbouwers is het gewenst om meer mogelijkheden voor ecoregelingen voor de akkerbouwers te ontwikkelen. De ZLTO heeft goede ervaringen met de opslag van CO2 op akkerbouwbedrijven. (3)

Eiwitten

Vorig jaar heeft de Transitiecoalitie Voedsel samen met de Nederlandse Akkerbouwvakbond de Tweede Kamer en LNV verzocht om extra budget uit te trekken voor de teelt van eiwitgewassen (4). Dat gebeurt al in 16 andere landen, maar Nederland wil – ondanks de nationale eiwitstrategie - de mogelijkheid die de Europese verordening biedt, niet benutten. Dat zou passen in een strategie om de consumptie van meer plantaardige diëten te stimuleren. We vinden dat supermarkten verplicht moeten worden om te zorgen voor meer plantaardige eiwitten in de schappen. We steunen de suggestie van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur om de retailsector te verplichten een vast deel van hun assortiment in te ruimen voor duurzame producten

Het geeft aan dat voor een verduurzaming van de sector naast subsidies ook andere ketenspelers gedwongen moeten worden om de consumptie van meer plantaardig, onbewerkt en duurzaam voedsel te stimuleren. Door de grotere vraag wordt het ook voor boeren interessanter om deel te nemen aan de ecoregelingen en op die manier bij te dragen aan de transitie van de landbouw.

1. [Aanzienlijk deel inkomenssteun EU naar Nederlandse boeren met 2 keer modaal of meer | Nieuwsbericht | Algemene Rekenkamer](#)
2. [Agrimatie](#) Vermogensontwikkeling bij de veehouderij:
<https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2245&hemalID=2265>
Vermogensontwikkeling in de akkerbouw:
<https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2233&hemalID=2265>
3. [ZLTO projecten met 'carbon farming'](#):
<https://www.foodagribusiness.nl/koolstofboer-levert-unieke-dienst-aan-samenleving/>



4. Brief Nederlandse Akkerbouwwakbond en Transitiecoalitie Voedsel aan de Tweede Kamer, december 2020 <https://transitiecoalitievoedsel.nl/tcv-en-nav-pleiten-bij-overheid-voor-maatregelen-om-productie-eiwitrijke-gewassen-te-stimuleren/>

Met vriendelijke groet,

Transitiecoalitie Voedsel

Willem Lageweg, directeur Transitiecoalitie voedsel (06-51294777)

Joost de Jong, strategisch adviseur, o.a. mbt EU beleid (06-28113854)